

תקן חשבונאות בינלאומי 19 הטבות עובד

נכסי תוכנית הטבה מוגדרת

לפרסומים של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות (להלן - המוסד לתקינה) בנושאי תקני דיווח כספי בינלאומיים אין מעמד של תקן או הבהרה והם אינם מחייבים. פרסום זה נועד להביא לידיעת ציבור המדווחים את העמדות כפי שהתגבשו בדיוני הוועדה המקצועית של המוסד לתקינה.

א. רקע עובדתי

במסגרת פוליסות ביטוחי מנהלים אשר הוצאו לפני שנת 2004, הוסכם בין חברות הביטוח לבין המבוטחים להעביר לרכיב התגמולים מידי שנה את התשואה הריאלית שנצברה על הנכסים שהופקדו במסגרת רכיב הפיצויים. זאת, בעקבות תכנון מס שהיה זמין עד לאותה שנה.

בהתאם, בגין פוליסות ביטוחי מנהלים אלה, הנכסים שנכללים במסגרת רכיב הפיצויים ואשר עומדים לרשות החברה בעת פיטורי/פרישת העובד (להלן - נכסי התוכנית) יהיו נמוכים יותר, לאור העובדה שהתשואה בגינם מועברת לרכיב אחר.

ב. הסוגיות החשבונאיות

כיצד יש לפי תקן חשבונאות בינלאומי 19 (להלן - "IAS 19" או "התקן") למדוד את נכסי התוכנית וכיצד יש לטפל בפער, אם קיים, בין נכסי התוכנית לבין הסכומים שמופקדים בתוכנית במועדים הבאים:

א. בעת אימוץ לראשונה של התקינה הבינלאומית

ב. בכל תאריך מאזן עוקב

ג. רקע חשבונאי:

לפי סעיף 54 ל- IAS 19 התחייבות של חברה לתשלום פיצויים, המטופלת כתוכנית להטבה מוגדרת, מוצגת בדוחות הכספיים לפי הערך הנוכחי של המחויבות להטבה מוגדרת (על בסיס הערכה אקטוארית) בניכוי השווי ההוגן של נכסי התוכנית (Plan Assets).

סעיף 102 לתקן מרחיב וקובע כי כאשר לא קיים מחיר שוק לנכסים יש לאמוד את שווי ההוגן, לדוגמה על בסיס הערך המהווה של תזרימי המזומנים העתידיים, תוך שימוש בשיעור היוון אשר משקף הן את הסיכון הגלום בנכסי התוכנית והן את מועד הפדיון או המועד הצפוי לסילוק הנכסים/יישוב ההתחייבות המתייחסת.

האמור לעיל חל גם על מדידה של נכסים שאינם מקיימים את ההגדרה של נכסי תוכנית - כגון פוליסות ביטוח שהוצאו על ידי חברת ביטוח להבטחת תנאי הפרישה של עובדיה.

ד. דוגמה להמחשה:

החברה הפקידה 100 ₪ לפוליסת ביטוח מנהלים של עובד מסוים, שהוצאה לפני שנת 2004. החברה צופה כי בעוד 10 שנים העובד יגיע לגיל פרישה. הערך הנוכחי של הסכום שהופקד ל- 10 שנים במועד ההפקדה, בהעדר תשואה על ההפקדה, הינו 68 ₪.

בהתאם, הסוגיות החשבונאיות שידונו במסמך זה הינן:

1. האם יש למדוד ולהציג את נכסי התוכנית ב- 100 ₪ (סכום ההפקדה / סכום נומינלי) או ב- 68 ₪ (הערך הנוכחי שלה).
2. בהנחה שההפקדה (שמהווה בדוגמה את נכסי התוכנית) תימדד לפי הערך הנוכחי, כיצד יש לטפל בפער הראשוני שנוצר בסך 32 ₪.
3. כיצד יש לטפל בהפקדות בתקופות דיווח עוקבות.

ה. חלופות חשבונאיות אפשריות שעלו:

בהקשר זה עלו שתי חלופות עיקריות לטיפול החשבונאי בפוליסות מהסוג הנדון:

(1) לייחס את הגירעון שיווצר בעתיד ברכיב הפיצויים לשירות העובד בתקופות העבר ולפיכך להכיר בהוצאה הנובעת ממרכיב הניכיון.

בחלופה זו, בעת האימוץ לראשונה של התקינה הבינלאומית יימדדו נכסי התוכנית לפי ערכם הנוכחי (68 ש"ח בדוגמה) וההפרש שבין ערכם הנוכחי של נכסי התוכנית לבין הסכום הנומינלי (100 ש"ח) ייזקף כנגד יתרת העודפים של החברה. בתקופות דיווח עוקבות יוצגו נכסי התוכנית לפי הערך הנוכחי של כל ההפקדות שבוצעו וההפרש שבין השינוי בערך הנוכחי של הנכסים במהלך התקופה לבין סכומי ההפקדות במהלך התקופה ייזקף לדוח רווח והפסד.

(2) לייחס את הגירעון שיווצר בעתיד ברכיב הפיצויים לשירות העובד בתקופות עתידיות ולפיכך להכיר בהוצאה בכל תקופה בעתיד בגין העברת התשואה שנצברה על ההפקדות שבוצעו בעבר. בחלופה זו קיימות שתי אפשרויות ליישום:

(א) באפשרות זו ימדדו נכסי התוכנית לפי ערכם הנוכחי (בדוגמה 68 ש"ח) וההפרש (בסך 32 ש"ח) יהווה הוצאה נדחית שתיפרס לאורך התקופה הנותרת אותה העובד צפוי לעבוד על מנת להיות זכאי לפיצוי המוגדל (קרי 100 ש"ח) (בהתאם לשיטת הריבית האפקטיבית). בעת האימוץ לראשונה של התקינה הבינלאומית יש למדוד את נכסי התוכנית בערכם הנוכחי וההפרש יהווה הוצאה נדחית למועד זה. בתקופות דיווח עוקבות כל סכום שיופקד יפוצל לערכו הנוכחי, אשר ייכלל בנכסי התוכנית ולהפרש, אשר ייכלל ביתרת ההוצאות הנדחות. יתרת ההוצאות הנדחות תופחת על פני יתרת תקופת העבודה החזויה של העובד.

(ב) באפשרות זו ימדדו נכסי התוכנית לפי הסכום הנומינלי (בדוגמה 100 ש"ח). בכל תקופת דיווח תיזקף הוצאה בגין העברת התשואה הריאלית ממרכיב הפיצויים לרכיב

התגמולים. בעת האימוץ לראשונה של התקינה הבינלאומית לא נדרש טיפול נוסף שכן נכסי התוכנית מוצגים כבר לפי הסכום הנומינלי. בתקופות דיווח עוקבות כל תשואה ריאלית על רכיב הפיצויים שתועבר לרכיב התמלוגים תוכר כהוצאה.

ו. דיון בחלופות השונות:

חלופה מספר (1)

בהתאם לחלופה זו, השווי ההוגן של נכסי התוכנית נמדד לפי הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים כיוון שבעת פרישת/פיטורי העובד יעמדו לרשות המעסיק הסכומים שהופקדו ללא כל תשואה עליהם. כיוון שאין מחיר שוק לנכסים אלה עם ההתחייבות להעברת התשואה, השווי ההוגן של נכסי התוכנית מתבסס על הערך הנוכחי של הסכומים שיעמדו לרשות המעסיק בעת מועד הפרישה/פיטורים הצפוי של העובד. מדידה זו משקפת בתקופה הנוכחית את ההפסד שיהיה בתוכנית בעקבות העברת התשואות לרכיב התגמולים.

חלופה מספר (2)

בחלופה זו, הגירעון שיווצר בנכסי התוכנית בתקופות עתידיות ייוחס לאותן תקופות עתידיות. התוצאות שיתקבלו בהתאם לשתי האפשרויות המתוארות לעיל הן דומות רק שבאפשרות (א) ההוצאה תוכר על ידי פריסת יתרת ההוצאות הנדחות ובאפשרות (ב) ההוצאה תוכר בכל תקופת דיווח בעת העברת התשואה מרכיב הפיצויים לרכיב התגמולים. כמו כן, באפשרות (א) הנכס יפוצל לשני נכסים - נכסי תוכנית ויתרת הוצאות נדחות שסכומם הוא ערך הפדיון ואילו באפשרות (ב) יוצג נכס אחד, נכסי תוכנית, בערך הפדיון. בהתאם לאפשרות (ב), מבוצעת למעשה הפרדה בין שני רכיבי ההסכם. רכיב אחד - ההתחייבות לתשלום פיצויים אשר מטופלת כתכנית להטבה מוגדרת והרכיב השני - ההתחייבות להעביר את התשואה על רכיב הפיצויים בכל שנה לרכיב התגמולים אשר מטופלת כתכנית הפקדה מוגדרת. ברכיב הראשון קיימים נכסים ששוויים ההוגן הוא ערך הפדיון שלהם בכל תאריך מאזן (בדוגמה לעיל - 100) וברכיב השני אין לחברה כל מחויבות לגבי גובה התשואה וכל הפקדה שהחברה תבצע לרכיב התמלוגים תכסה את מחויבותה לעובד בגין רכיב זה. בהתאם לטיפול שנקבע בתקן חשבונאות בינלאומי 19, בעת העברת התשואה (ביצוע ההפקדה) תוכר הוצאה בגובה התשואה שהועברה.

ז. סיכום:

בדיונים הראשוניים שהתקיימו בנושא בוועדה המקצועית של המוסד לתקינה, דעת רוב חברי הוועדה היתה שחלופה מספר (1) היא חלופת הטיפול הראויה. לאחר דיון נוסף, הדעה שהתגבשה בין הנוכחים בישיבת הוועדה המקצועית היא שחלופה (2) היא הנאותה ביותר בהתאם ל-19 IAS. חלופה זו מקובלת גם על הפירמות הבינלאומיות של רואי החשבון.